

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากระบบข้อมูลข่าวสาร ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานจากภาคเกษตรกรรม เป็นอุตสาหกรรม มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและสังคมไทย เกิดอำนาจนิยมวัตถุนิยมในสังคมบางกลุ่ม ทำให้ค่านิยมของสังคมที่มีมาแต่เดิมผันแปรไปตามความเปลี่ยนแปลง ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมของไทยเราแต่เดิมถูกละเลยทอดทิ้ง

ดังนั้น การศึกษาเรื่องราวของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อันเป็นมรดกล้ำค่าควรแก่การรักษาสืบสานให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ นับเป็นความสำคัญและจำเป็นมาก ถือเป็นภาระเสริมสร้างให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ มีความประทับใจ ภูมิใจในเอกลักษณ์ของมรดกทางวัฒนธรรม ความสำนึกรักในท้องถิ่นของตนที่นานาอารยชนต่างให้ความสำคัญ และให้การยกย่องสิ่งดีงามเหล่านี้ ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2541, หน้า 14 - 22) หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 46 ระบุว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

อีกทั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 32 - 33) บัญญัติไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้อันเป็นสากล และหมวด 4 มาตรา 29 ที่สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันสังคมจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 4) ได้กำหนดให้ถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้

โดยให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม จะเห็นภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งได้ว่าการจัดการ การศึกษาที่สอดคล้องและเกื้อกูลต่อชีวิตจริง จะต้องเป็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน อย่างแท้จริง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่พัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ โดย การพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ของตนเองและสังคม ซึ่งบุคคลนั้นอาจจะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากสื่อต่างๆ หรือเกิดจาก การเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจุบัน

เพื่อสนองความต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้ ข้อเท็จจริงและแนวความคิด เกี่ยวกับภูมิปัญญาในบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยของจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่ อย่างถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในคุณค่าของท้องถิ่นโดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ร่วมกันอนุรักษ์เผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องสร้างสื่อการสอนขึ้น ซึ่งสื่อที่นำความรู้สู่มนุษย์ได้อย่าง หนึ่งคือ หนังสือ อันเป็นสื่อในการที่จะพัฒนาสติปัญญา อารมณ์และจิตใจของเด็ก สามารถทำ ได้โดยการหาหนังสือที่มีคุณค่า เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความต้องการของเด็กมาให้ เด็กได้อ่าน จะทำให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญาสติปัญญา อารมณ์และจิตใจได้อย่างรวดเร็วกว่า การสอนโดยตรงจากครู

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรนำความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา บรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งประกอบ ไปด้วยภาพถ่ายสีและภาพการ์ตูน เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ศึกษาและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ เสริมสร้าง สืบทอด เพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีที่ตนอาศัยอยู่ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หนังสือเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และมีความพึงพอใจต่อการเรียนสูงขึ้น
3. มีสื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ขอบเขตการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดขอบเขตในแต่ละขั้นตอนเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สํารวจข้อมูลพื้นฐาน เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ข้อมูลพื้นฐาน เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านเนื้อหา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชาชนในชุมชนเมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย เป็นแหล่งเก็บข้อมูล 100 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

ข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยชุมชนเมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความเหมาะสมหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคีรีมาศพิทยาคม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 42 คน โดยใช้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน จำนวน 3 คน ในการหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและการใช้เวลาในการศึกษา แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองกับนักเรียน

จำนวน 9 คน และจำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

1. ความเหมาะสมของหนังสือ
2. ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทย ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทย ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประกอบด้วย จำนวน 4 เรื่อง

1. ระบบการจัดการน้ำ
2. กำแพงเมืองสามชั้น
3. สังคโลก
4. ศิลปะ

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีมาศพิทยาคม อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จากนักเรียน 6 ห้องเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้นักเรียน 1/4 จำนวน 1 ห้องเรียน 38 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ในเรื่องการจัดการเรียน
การสอน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีริมาศพิทยาคม
อำเภอศรีริมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1 ห้องเรียน 38 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

ความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้หนังสือเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญา
บรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ประกอบการ
การจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเสริมประสบการณ์ เสริมความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง
ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 4 เล่ม คือ

1. ระบบการจัดการน้ำ
2. กำแพงเมืองสามชั้น
3. สังคโลก
4. ศิลปะ

2. ประสิทธิภาพของหนังสือ หมายถึง คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยเปรียบเทียบคะแนนของ
กระบวนการเรียนรู้กับคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย 80 จากการทำแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียน จากการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละแผนทั้ง 4 แผน

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย 80 จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญา บรรพบุรุษไทย ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทย ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสูงกว่าก่อนเรียน